

tünteti a *hangsúlyt*, valamint indokolt esetben, különösen az idegen eredetű szakkifejezések esetében szögletes zárójelben közli a *helyes kiejtést: s Enjambement,-s (āžād'mā:)* [67. o.); *r Calembour(g) (kalambu:ð)* (51. o.). A szerző a szótárban szereplő minden egyes német terminus technicus előtt feltünteti a névelőt, ezáltal utal annak *grammatikai nemére*, valamint ha szükséges, külön közli a kifejezés *egyes és többes számát*.

A szótár magyar nyelvű részében a szerző először a német nyelvészeti terminus technicusok *magyar megfelelőjét* adja meg; ezután következik, ha szükséges, a szakkifejezések rövid *magyar nyelvű definíciója*, amelyet a szerző nagyon gyakran *példával is illusztrál*. A szótárban *12 ábra szerepel*, amelyek az adott szakkifejezések jobb megértését kívánják elősegíteni (pl. *e Konstituentenanalyse,-n* (126. o.); *e Tiefenstruktur,-en* (222. o.).

A szakkifejezések értelmezésénél, ha egy adott terminus technicus a különböző tudományágakban eltérő jelentéssel rendelkezik, a szerző arab számmal külön-külön értelmezi az egyes jelentéseket, és feltünteti, melyik tudományág illetékességi köréhez tartik. Pl.:

r Kode,-s (ko:t) = kód; 1. (a szemiotikában és a kommunikáció-elméletben) az információt cserélők közötti jelrendszer; 2. (a nyelvészetben) a nyelvi szabályok összessége (118. o.).

Az azonos (párhuzamos) terminus technicusokat a szerző csak az egyik helyen értelmezi, a következő előfordulásuk helyén csupán utalás történik a szótári helyükre: *r Nennwortsatz,-e* = ld. *Infinitivsatz,-e* (149. o.).

A szótár korpuszába nem kerültek be a különböző nyelvészeti iskolákkal (irányzatokkal) kapcsolatos szakkifejezések (pl. *Prager Schule*), csakúgy mint a tulajdonneves terminus technicusok sem (pl. *Vernersches Gesetz*). A szótár további kiadásánál mindez könnyen pótolható, hiszen *Földes Csaba* szótára mind terjedelmét, mind tudományos értékét és módszertani kidolgozottságát tekintve alapul szolgálhat egy minden igényt kielégítő német–magyar nyelvészeti terminológiai szótárnak.

„A terminológiai zavar olyan a tudományban, mint a hajózásban a kód” – idézi a szerző szótára előszavában H. Schuchardt német nyelvész szavait. Földes Csaba nyelvészeti terminológiai szótára a német–magyar nyelvészeti szakkifejezések egységesítése terén nagy mértékben hozzájárul a terminológia zavarok eloszlásához.

A szerző a szótárt a német nyelvet oktató tanároknak, fordítóknak, kezdő nyelvészeknek, valamint a felsőoktatási intézmények német szakos hallgatóinak ajánlja, azonban haszonnal forgathatják mindazok, akik valamilyen okból el szeretnének igazodni a nyelvészeti szakkifejezések sok hasznos tudnivalót rejtő sokszínű, érdekes világában.

A JGYTF Német Tanszékének kiadványa, 2., átdolgozott kiadás, Szeged, 1992. 256. p.

DR. ORMÁNDI JÁNOS

Szeged

Konfliktusmegoldás az iskolában

A Művelődésügyi és Közoktatási Minisztérium, a Közgazdaságtudományi Egyetem szervezésében 1992. februárjában Gyöngyöstarjában konfliktusmegelőző és -kezelő tanfolyamon vettünk részt. Az Amerikai Egyesült Államokbeli „PARTNERS FOR DEMOKRATIK CHANGE” San Francisco-i központja több mint 20 éve tudományosan foglalkozik a különböző konfliktusmegoldási technikákkal. Az elmúlt két évben Varsóban, Prágában, Szófiában és Budapesten alakítottak ki Konfliktusmegelőző és -kezelő Központokat („3K”).

Valamennyi nyitott, demokratikus társadalmi rendszerben a konfliktusok felszínre kerülnek. Az alapvető probléma, hogy nem tudjuk kezelni a konfliktusokat. Az elmúlt 40 év magyar társadalmának egyik jellemzője volt, hogy a konfliktusokat nem oldották meg, hanem elkerülték. A konfliktus ezzel nem szűnt meg, hanem tovább élt, és egyre jobban felhalmozódott. A társadalom fejlődésére igen nagy hatással van, hogy az emberek miként és hogyan oldják meg konfliktusaikat.

Mit értünk konfliktuson? – A konfliktus az emberek vagy csoportok közötti rivalizálás egyik formája. Akkor jelenik meg, amikor két vagy több személy bizonyos javak megszerzéséért vagy bizonyos értékek elismeréséért verseng egymással. Az emberek nem úgy születnek, hogy képesek a konfliktusokat megoldani, hanem a társadalmi relációkhoz való alkalmazkodás során megtanulják a konfliktusmegoldási technikákat.

A konfliktussal kapcsolatos meggyőződéseink azokból az információkból származnak, amelyeket családi környezetünkől, a tömegtájékoztatóból és saját tapasztalatainkból merítünk. Ezek a meggyőződések hatással vannak arra, hogy hogyan viselkedünk.

Az, amit konfliktus esetén teszünk (a reakciónk), bizonyos következményekhez vezet. Ezek a következmények lehetnek negatívak vagy pozitívak. Ha kiabálunk, vagy úgy teszünk, mintha minden rend-

ben volna, következményként megsérthetjük valakinek az érzelmeit, vagy elmérgesíthetjük a helyzetet. Ezek negatív következmények. Ha hajlandóságot mutatunk a probléma megbeszélésére anélkül, hogy a partnert megaláznánk, hogy kiabáljunk, ez pozitív eredményhez, a probléma megoldásához, kellemes közérzethez vezethet.

Az iskola mint intézmény fontos szerepet tölthet be a konfliktusok megoldásában és kezelésében, ugyanis a különböző konfliktusmegoldási technikákat minden iskolafokozaton tanítani lehet. A konfliktusok megoldását és kezelését nemcsak a nevelési és oktatási folyamatban alkalmazhatjuk, hanem az élet minden más területén is. Minél korábban sajátítjuk el a konfliktusmegoldási technikákat, annál hatékonyabban és eredményesebben oldjuk meg a személyes, s természetesen a társadalmi problémákat is.

A konfliktusmegoldás tanult viselkedésmód, képezni lehet rá az embereket. A pedagóguspályára nap mint nap olyan feladatok elé állítja a pedagógusokat, amelyeknek megoldása az adott szituációban komoly nehézségeket okoz. A tanulók igazságérzete rendkívül nagy. A nevelési-oktatási folyamat adott helyzetében, ha a pedagógus rosszul oldja meg a konfliktust, tartós, maradandó károsodásokat okoz a tanuló személyiségében. A negatív, rosszul megoldott pedagógiai szituációk évtizedek múlva is munkálkodnak, és felidézhetőek az emberekben.

Hogyan oldjuk meg a konfliktusokat? Milyen szerepet játszhatnak ebben az emberek? – Az emberek lehetnek tárgyaló személyek, vagyis valamelyik fél képviselői. Lehetnek közvetítők (mediátor), vagy segítő személyek: olyan harmadik fél, amely közvetlenül nem érintett a vitás kérdésekben, de segít a feleknek megegyezni. Csoportunk résztvevői dr. Elzbieta Czwartosz lengyel tréner nő vezetésével ezen utóbbi technikát sajátította el. Az USA-ban az utóbbi évtizedekben a „jogok robbanása” következett be, azaz mindenkinek mindenhez joga van. Konfliktusok esetében döntnökökhöz vagy döntbírákhoz fordulnak, akik a végső döntést meghozzák.

A tárgyalás döntéshozás és a vita során alkalmazott legelterjedtebb módszerek egyike. Tárgyalással találkozhatunk szülők, pedagógusok, igazgatók, gyerekek, partnerek stb. között. A tárgyalás problémamegoldó folyamat, amelyben két vagy több ember vitatkozik valamely véleményüket megosztó kérdéstről, s igyekeznek olyan megoldást keresni, amely mindkét fél érdekét szolgálja. A sikeresen végződő tárgyalásnak több technikai (idő, körülmények, program, rossz helyszín stb.) és személyi feltétele (tárgyalási készség, tisztelet, kölcsönös függőség, félelem, szorongás stb.) van. A sikeres tárgyalás és konfliktusmegoldás esetén mindkét fél „győztes”, amely általában kölcsönös nézet- és információcserének, továbbá a felek által elfogadott bizonyos megállapodásoknak köszönhető.

A konfliktusok megoldására kiképzett tanulók vagy pedagógusok mint MEDIÁTOR-ok vagy CONFLICT MANAGEMENT-ek segíthetik, hogy az adott iskola közösségében a problémákat ne csak elkerüljék, vagy konfrontálódjanak a problémával, hanem meg is oldják azt. A jövő társadalmát alapvetően befolyásolja, mit kezdünk konfliktusainkkal, és miként oldjuk meg.

Az oktatásban ehhez még több szakképzett „trainer”-re lenne szükség, nemcsak arra a 24 főre, akiknek a Művelődésügyi és Közoktatási Minisztérium lehetővé tette, hogy ezt a tanfolyamot elvégezhették.

NANSZÁKNÉ DR. CSERFALVI ILONA

Debrecen

A Tanítók Nyári Akadémiája Debrecenben

Különös várakozással tekintettünk a Hajdú-Bihar Megyei Pedagógiai Intézet és a Kölcsey Ferenc Tanítóképző Főiskola Neveléstudományi Tanszéke által 1992. június 15–16-án Debrecenben rendezett Tanítók Nyári Akadémiája elé több ok miatt is. A mai közoktatáspolitikai viszonyok között milyen hatású lehet a szakmai fórum megrendezése? Tud-e új színeket kínálni a rendezvény az érdeklődő pedagógusoknak? A korszerűség szelleme hogyan hatja át a kétnapos programot?

A tanácskozás a kérdésekre pozitív választ adott, meggyőzött bennünket arról, hogy pedagógusaink keresik a változtatás, a szellemi és módszerbeli gazdagodás lehetőségét; bebizonyította, a Neveléstudományi Tanszék jó és tartalmas együttműködést tudott kialakítani a pedagógiai gyakorlattal, az igényes előadások szakmai kompetenciája garancia lehet a továbbfolytatásnak, a szakmai műhely hagyományteremtő funkciójának.

A Tanítók Nyári Akadémiája a plenáris előadásokat választotta munkaformának, amit kiegészítettek a konzultációk, csoportos beszélgetések.

Balogh László (KLTÉ Pszichológiai Tanszék) *A tehetésgondozás pszichológiai kérdései* témakörét dolgozta fel, középpontba állítva az iskola szerepét, az alsó tagozat alapozó funkcióját, valamint az anyanyelvi kultúra fejlesztését és a gazdag tevékenységrendszer biztosítását. Megerősítette azokat az eljárásokat, melyek szerint egyrészt a képességek fejlesztéséhez türelem szükséges, másrészt differenciáltan